

EESTI HOBUSE KAITSE ÜHING ÜLDKOOSOLEKU PROTOKOLL

22. aprill 2017; Penijõe, Läänemaa

Algus kell 11.00, lõpp 16.20
Juhatas Aleksei Lotman
Protokollis Hanna Kreen
Osavõtjate nimekiri lisalehel

1. Üldkoosoleku avamine, päevakorra kinnitamine

Kohal on 14 ühingu liiget, lisaks on vormistatud 29 volitust, kokku on esindatud 43 ühingu liiget. EHKÜl on koosoleku toimumise ajaks 70 liiget. Üldkoosolek on otsustusvõimeline.

Koosoleku juhataja kandidaatideks esitati Aleksei Lotman ja Ago Ruus. Koosoleku protokollija kandidaadiks esitati Hanna Kreen.

Otsused hääletamise tulemusel:

koosoleku juhataja Aleksei Lotman: poolt 41 häält, 2 erapooletut,
koosoleku juhataja Ago Ruus: 2 erapooletut, poolt 0;
hääletusel protokollija kohta 42 poolt, 1 erapooletu.

Hääled luges kokku Anu Matsoo

Koosoleku alguseks oli esindatud 43 ühingu liiget, EHKÜ 70 liikmest. Nii suur osalejate arv saavutati iga liikme läbihelistamisega. 3 liiget on teada andnud soovist ühingust lahkuda, vormistamisega tegeletakse pärast üldkoosolekut.

Päevakord oli välja saadetud koos üldkoosoleku kutsega, ettepanekuid päevakorra muutmiseks ei esitatud.

Kinnitati ühehäälselt päevakord järgmiste punktidega:

1. Üldkoosoleku avamine, päevakorra kinnitamine
2. Juhatuse 2016. aasta aruanne
3. Revidendi 2016. aasta majandustegevuse kontrolli aruanne
4. 2016. aasta majandusaruande ja revidendi aruande kinnitamine
5. Uue juhatuse ja revidendi kordusvalimine
6. 2017. aasta tööplaani arutamine
7. Hobuste söötmisest ja sellega kaasnevatest probleemidest. Ingrid Pärj.
8. Informatsiooniline ülevaade Eesti Tõugu Hobuse Kasvatajate ja Aretajate Seltsi (EHKAS) tegevusest. Anu Matsoo.
9. Reisimuljeid Norramaal. Vähetuntud norra põlistõu *nordlandshest* tutvustus. Helin Kurisoo
10. Ülevaade inbriidingu arvutamise programmi kohandamisest eesti tõugu hobustele. Helin Kurisoo, Priidu Tikk, Aleksei Lotman.
11. Arutelu
12. Filmid Matsalu loodusfilmide festivali programmist.

2. Juhatuse 2016. aasta aruanne

Kohapeal andis ülevaate Ago Ruus, täiendas Aleksei Lotman.

2016. aasta lõpus kuulus ühingusse 70 liiget. Tegevusaasta jooksul lahkus ühingust 1 ja astus ühingusse ka 1 liige. Ühing pidas aruandeaaja jooksul 1 üldkoosoleku ja 4 juhatuse koosolekut (kaks vana ja 2 uue koosseisuga).

Iga-aastane üldkoosolek toimus 16. aprillil 2016 Matsalu Rahvuspargi keskuses Penijõel, kus kuulati ära ning kinnitati ühingu 2015. aasta majandusaruanne ja revidendi aruanne. Toimus uue 5-liikmelise juhatuse ja revidendi valimine. Kahjuks viibis juhatuse muudatuse vormistamine äriregistris ja lõpuks see ei õnnestunudki. Koosoleku arutati 2016. aasta plaane, Loomaarst Triin Tohver rääkis hobuste kabjahaigustest ja nende ennetamisest. Ühingu liige Triin Lepik tutvustas EMÜs tehtud magistritööd teemal „Hobuste kõrgema närvitalitluse tüübid Eestis aretatavate kohalike tõugude näitel“. Krista Sepp EHSist andis ülevaate viimati tunnustatud eesti tõugu täkkidest. Anu Matsoo tutvustas EHKAS tegevust ja Aleksei Lotman rääkis ühingu töögrupi tegevusest inbriidingu arvutamise programmi kohandamisest eesti tõugu hobuste aretuses.

Jätkus töö varem alustatud teemadega: eesti hobuse propageerimine ponispordis, koostöö Soome eesti hobuse kasvatajatega (SEHY) ja uue aretusühinguga (EHKAS). EHKÜ liige Andres Tuvi võttis osa Maaeluministeriumi juures tegutseva hobumajandusnõukogu tööst. Ühing on esindatud ka Eesti Hobumajandusliidu töös.

Jätkus töö projektiga inbriidingu arvutamise programmi kohandamisest eesti tõugu hobustele. Helin Kurisoo osales rahvusvahelisel koolitusel Norras. Jätkus koostöövõimaluste otsimine teiste ohustatud tõugu hobuste säilitajatega.

Alustati eesti tõugu hobustega seotud pärimuste kogumist (laekunud kirjutised Aili Kirstu poolt), valmistatakse ajakirja arhiivi töötlemiseks. Ajakirja Oma Hobu väljaandmine lõppes 2015. aasta lõpus ja 2016 toimus toimetuse likvideerimine. Muuseumieksponaadid on viidud Saaremaale. Väljapanek saab olema Saklas. Ruumide remont lõpeb enne suve ning väljapaneku valmimist liidetakse mai lõpuks. Väljapanekuid võiks viia ka Hiiumaale ja mujale.

Majanduslik tegevus oli tagasihoidlik ja seotud peamiselt Oma Hobu lõpetamisega. Ajakirja logo on kaubamärgina registreeritud EHKÜ nimele. Veskimetsas asunud kontori kahest ruumist on suurem ära antud ning seetõttu kontori üür vähenenud. Vankrite soetamise projektist pärinev võlg jälitab veel.

Juhatuse koosolekutel valiti uueks esimeheks Aleksei Lotman. Arutati võimalusi liikmete aktiveerimiseks, kodulehe veebimajutuse hinda (saadi soodsam leping) ja geneetilise mitmekesisuse säilitamise teemasid. Kohtuti Tartu Ülikooli teadlasega, kes teeb uurimust hobuste mitokondriaalse DNA kohta.

Liikmemaksu arved on liikmetele esitamata. Progress on olnud aeglane, aga see on toimunud.

3. Revidendi aruanne

Aruande esitas EHKÜ revident Helin Kurisoo.

2016. aasta sissetulekuks on olnud üks annetus. Väljaminekud on olnud ajakirja lõpetamise ning kontori ülalpidamisega. Tulu oli -846 € (miinusemärgiga, peamiselt

müümata ajakirja tagasiostmine). Kulused oli 6881 € rohkem kui tulusid, aasta lõpu seisuga oli varasid 1599 € varasid.

Tehtud tähelepanekud: liikmemaks on kogumata alates 2014 (ettepanek jätta 2014 ja 2015 kogumata); terve aasta on olnud kuluna lauatelefon, kontori üür oli 862 €, Oma Hobuga seotud transpordikulused oli veel juulikuus, ebaproportsionaalselt kõrged on kulud raamatupidamisele.

Revident esitas ettepaneku kiita ühingu juhatuse tegevus rahuldavaks ning kinnitada majandusaasta aruanne.

Juhatus kommenteeris tähelepanekuid.

4. 2016. aasta majandusaruande ja revidendi aruande kinnitamine

Hääletamisel oli esindatud 46 ühingu liiget (lisandus 3 häält).

Otsused hääletamise tulemusel:

1. kinnitada 2016. aasta majandusaasta aruanne: poolt: 44, vastu: 0, erapooletuid: 2;
2. kinnitada 2016. aasta revidendi aruanne: poolt: 45, vastu: 0, erapooletuid: 1.

5. Uue juhatuse ja revidendi valimine

Juhatus liikmete kandidaatideks esitati Ago Ruus (taandas), Aleksei Lotman, Priidu Tikk, Triin Lepik (puudub koosolekult, kuid on andnud volituse enda nimetamiseks), Meeri Lonn, Hanna Kreen (taandas), Raigo Kollom (taandas), Jaan Rooda (taandas), Triin Visamaa.

Kandidaadid tutvustasid end

Otsused hääletamise tulemusel:

1. Hääletada juhatus viieliikmelisena ja ühtse nimekirjana: poolt: 46, vastu: 0, erapooletuid: 0
2. Juhatus valida avalikul hääletamisel: poolt: 46, vastu: 0, erapooletuid: 0
3. Juhatus hääletamisel häält loeb Ago Ruus: poolt: 46, vastu: 0, erapooletuid: 0
4. Juhatus valida koosseisus Aleksei Lotman, Priidu Tikk, Triin Lepik, Meeri Lonn, Triin Visamaa: poolt: 46, vastu: 0, erapooletuid: 0.

Revidendi kandidaadiks esitati Helin Kurisoo.

Otsus hääletamise tulemusel:

Revidendiks valida Helin Kurisoo: poolt: 44, vastu: 0, erapooletuid: 2.

6. 2017. aasta tööplaani arutelu

Jätkame eesti hobuse geneetilises mitmekesisuse teemaga: On päritud PRIAst võimalikult täpsed andmetabelid. Vastust veel ei ole. Soov saada materjal tarkvaraga analüüsitud sel aastal.

Liikmemaksud: saata arvete asemel kiri liikmemaksu (aastamaks 20 €) maksmiseks. Seoses Oma Hobu arvete vähenemisega saaks raamatupidaja arvestusse võtta ka arveteta laekumised. Küsida tasumist vähemalt 2016 eest ja võimalusel ka varasemate aastate eest. Makse tasumise ajaks võiks olla 1. juuli 2017. Ühingu

rekvisiidid teha avalikuks ka kodulehel. Need, kes vajavad arvet (nt juriidilised isikud), neile arvete koostamise korraldab juhatus (raamatupidaja küsiks lisatasu). Kirjas saata ka juhatuse vabandused varasemate liikmemaksu arvete saatmata jätmise pärast.

Ettepanek algatada kampaania Eesti Vabariik tähistamiseks, nt 100 eesti hobust. Teha veebipõhine reklaam eesti hobusele. Ettepanek korraldada koostöös kõigi eesti hobusega tegelevate organisatsioonide koostöös, sh EHS, EHKAS. EHSi haruseltsil on sarnane mõte. Idee vedajaks pakuti Triin Visamaa ja Rael Säkk.

Eesti hobuse kui ohustatud tõu olukorrale tähelepanu juhtimine: karjamaade vähenemine, kasutusotstarve lastespordis.

Oma Hobu järglase infokirja koostamine ja väljaandmine. Aili Kirst pakub ennast kaasautoriks. See oleks tegevus, millega ühing saa näidata ennast aktiivsena. Ago ei ütle mõttest ära, aga kahtleb majanduslikes võimalustes. Toetust ajakirjale või infolehele leida väga raske.

Koolides eesti hobusest loengute pidamine

Ettepanek valida Ago ühingu auesimeheks.

Otsused hääletamise tulemusel:

1. Päevakorra täiendamine auesimehe valimisega: poolt 28, vastu 16, erapooletu 2
2. Auesimeheks valida Ago Ruus: poolt 28, vastu 16, erapooletu 2

Vaheaeg 13.15-14.00

7. Ingrid Pärj – Hobuste söötmisest ja sellega kaasnevatest probleemidest

Ingrid Pärj: loomaarst, praktiseerib Triin Tohveru Hoburavi kliinikus.

3 põhilist mure ülesöötmisel: ülekaalulisus, insuliiniresistentsus, kalduvus laminiidile. Need põhjustavad seisundi metaboolne sündroom. Sündroomi äratundmiseks on veretestid, aga on võimalik ka välimiku järgi diagnoosida. Tunnusteks on ülekaalulisus, rasvapadjandid kaela, õlgade ja sabajuure juures, ning laminiit (ka longet mittepõhjustavana)

Õige söötmise aluseks eesti hobustel peab olema madala toiteväärtusega koresööt (Eestis taimed kahjus kohastunud suhkruid säilitama). Mineraalidest on sagedamini puudus järgmistest: vask, tsink, magneesium, seleen. Tihti on liigselt kaltsiumi ja rauda, mis liia korral takistavad teiste mineraalide imendumist. Mineraale on vaja juurde anda vähemalt tiinele ja noorhobusele, teised grupid eesti hobuseid peaks saama vajaliku kätte karjamaarohust ja koresöödist.

Arutati magneesiumi seost metaboolse sündroomi ja lihaste töö vahel, mere ja magevee eeliseid, suhkru lahustamist vihmaga. Arutati soola ja mineraalide söötmissviise: lahtist ja lahustatult saavad hobused paremini kätte (lakukivi on toodetud lehmade tarbeks). Arutati heida ja silo suhkruisaldust: suhkruisaldus on sarnane, hobustele tehakse kuivsilu teiste kontsentraatidega, söödakvaliteedi sõltuvust tootmise ajast (suhkur ei sõltu taimestiku vanusest, pigem vihmahogudest; vitamiinid lahtuvad ajaga, proteiini on nooremates taimedes rohkem). Arutati hobuse käitumist mineraalipuudusel, lume alt kulu kraapimist, pestitsiidide ladestumist loomasöödas (laminiit viimase 3-5 aasta probleem).

8. Anu Matsoo – Informatsiooniline ülevaade EHKASe tegevusest

Mõteldakse oma tegevustes pidevalt, kelle jaoks ja milleks hobust kasvatatakse. Püütud kaasata eesti hobuse materjali erinevatesse uuringutesse (Rootsi Ülikool). Kogutakse geneetilist materjali: varssade geeniuuringud ja järvkarvade säilitamine. Soovitajatele tehakse värvusteste.

Jõudluskontrolli poolelt jagatakse tunnustatud täkkude kirjeldusi nii kodulehel kui püütakse lisada PRIA andmebaasi. Täkkude geneetilise baasi laiendamiseks hinnatakse ja litsentseeritakse neid geneetilise potentsiaali järgi. Püütakse tunnustada rohkem täkke ning vältida tunnustamata täkkide kasutamist geneetiliste vigade pärandumise vältimiseks.

Kasutamise propageerimiseks korraldatakse meistrivõistluseid – toimuvad 26-27. august 2017 Säreveres (2016 oli 30 hobust ja 67 starti). Soovitakse korraldada lisaks koolisõidule ja takistussõidule ka rakendivõistlusena. Eesmärgiks on jõuda mitmesaja stardiga suurvõistluseni.

Seltsi üldkoosolek tuleb mai alguses.

9. Helin Kurisoo - Reisimuljeid Norramaal. Vähetuntud norra põlistõu *nordlandshest* tutvustus

Osales 2016 Norras programmi EVA koolitusel. DOS-põhine programm koostatud sugupuude analüüsimiseks, arvutab inbriidingut ja aretusväärtuseid sõltuvalt ette antud väärtustest. Programmi abil koostatakse mh individuaalseid paaritusplaanid. Kohandatud paljudele loomadele, sh laama.

Põhja-Norra hobune: turjakõrgus 125-145 cm, enamus 130-140 cm. Värvuseid palju: hall, võik, kollane, helekõrb, ahkmust. Hiirja esinemist ei tea, ei litsentseerita heledaid siniste silmadega hobuseid. Ei soovita suuri märgiseid (kuni 1/3 näost ja 1/3 jalgadest). Kasutatakse ratsa ja rakendis, sh traavisportis. Nimetus *nordlandshest/lyndshest* tulenevalt paiknemise piirkonnast. Teadlik aretus algas 1930-ndatel, aktiivne periood 60-ndatel. Väga ohustatud tõug, kogu populatsioon on taandatud 4 esiisale ja 20 esiemale, aja jooksul kasutatud 1 soome täkku sisestavaks ristamiseks. 2015 oli 2500 hobust, 150 varssa, ca 40 täkust. Hindamine: 50% välimik, liikumine; 30% kasutusomadused (kasutustestid), 10% temperament (hindavad nii kohtunikud kui veterinaar), 10% tervis (hindab veterinaar, välditakse patella lukustumise ohuga hobuseid). Tõugu kasvatavad aktivistid, idealistid, teda ei toetata riiklikult. Aretusühing toetab paaride valikut.

10. Aleksei Lotman; Priidu Tikk, Helin Kurisoo - Ülevaade inbriidingu arvutamise programmi kohandamisest eesti tõugu hobustele.

Tallinna Loomaaias kasutatavast programmist jagu ei saadud. Otsiti alternatiivi, kuhu on võimalik andmed eksportida. Eesmärged on kaks: (1) tõu päriliku mitmekesisuse säilitamine; (2) inbriidingu ohtude vähendamine. Oodatakse arengud TÜ Urmas Saarmaa tegemistest, kes uurib mitokondriaalset DNAd.

Priidu Tikk: genotüüp on kui raamatukogu, aga kõiki selle osi me aktiivselt ei kasuta.

Hobuslaste register ei ole hästi kasutatav, sest on palju loomi tähisega „E täkk“ või „E mära“, ilma tõuraamatu umbriga, sünniaastata. On samanimelisi loomi, keda ei saa raske teineteisest eristada. Programm arvutakse need loomad üheks, hoolimata sellest, et varsad 60 aastase vanusevahega jne.

Arutati, kuidas ja kui palju saab algandmeid tähistada, et andmebaas muutuks usutavaks. Arutati, kas ja kuidas andmestikke „lõigata“ analüüside jaoks. Lisaks on vead teadmatuses, kui karja pääseb võõras täkk või märad vahetavad varssu. Arutati geneetiliste uuringute tegemist tõus kohustuslikuks.

Mida täpsemad algandmed, seda täpsem tulemus, aga mingi tulemuse programm arvutustest ikka annab. Tuleb võimalused ära katsetada ja edasi arutada.

11. Arutelu. Lisainformatsioon

- Arutati reklaamina saadetava info jagamist (aiapostide pakkumine)
- Täkk Aeroga paaritamise võimalus veel sellel kevadel. Varsti müüakse või ruunatakse
- 11. aprillil 2017 toimus Maaeluministeriumis ümarlaud põllumajandusloomade geneetiliste ressursside säilitamise teemal. Töögrupi juhiks on määratud Anneli Härmsen VTAst. Võimalus vaadata üle, kuidas riik saab panustada geneetiliste ressursside säilitamisse.
- 20.08 toimub eesti hobuse päev Kurgjal
- 26. augustil toimub eesti hobuse jõudluskastsete finaali Saaremaal (Kõljala)
- Mais toimub Säreveres koolitus hobuste jalgade korrashoiust, vt www.hobukoolitus.ee
- Saklasse eesti hobuse väljapaneku juurde on vaja voldikuid eesti ja inglise keeles (soomekeelseid on järgi). Küsitakse ka värvuste plakatit. Selleks hakatakse küsima sihtotstarbelisi annetusi
- Muutub ühingu juriidiline aadress. Garnisoni 17a asemel Koidu 8. Jätkuvalt Kuressaare.

Koosoleku lõpetamine kl 16.20

Huvilistele filmid Matsalu loodusfilmide festivali programmist:

- Kõneledes õhuga: viimase keelatud kuningriigi hobused (Talking to the Air: the horses of the last forbidden Kingdom), USA;
- Tarpan: vana pilti üle maalides (Tarpan: repainting an ancient Picture), USA.

Aleksei Lotman
koosoleku juhataja

Hanna Kreen
Protokollija